

Jaanuari oli põnev

2005. aasta algas tormiliselt ja rekorditega.

Tänavune näarikuu jääb Eesti klimatoloogia ajalukku mitmel põhjusel: maad materdas “vääramatu jõuga torm” nimega Erwin (mõnel pool tuntud ka Gudruni varjunime all), saari ning rannikut uputas meri, siemaad vihm.

Vaid kahel korral viimasest 140 aastast on esimesed nädalad olnud nii soojad – nõrk lohusus hinnatundlikele seeniorkodanikele (Hillar Palametsa väljend).

Soe ja sajune

Klimatoloogia sarnaneb selles mõttes spordiga, et mõlemad registreerivad rekordeid. Kuigi tugev tuul murdis maha ja juuris välja suured metsaalad, tõstis ära palju katuseid, ei saa me siin kirja panna ühtki rekordit – Eestist on varemalt veelgi tugevamaid tormituuli üle käinud.

Uued tippnäitajad pandi 9. jaanuaril, Vesisel pühapäeval, kirja aga merevee taseme kohta: täpsustatud andmeil on vastne rekord Pärnus 275, Tallinnas 152 ja Narva-Jõesuus 194 cm üle Kroonlinna nulli

ehk pikaajalise keskmise – kuidas keegi suvatseb öelda.

Eripärased olid jaanuari esimesed dekaadid õhusoojuselt: neist kõrgema temperatuuriga on olnud vaid kauge 1930. a jaanuari algus (Tartus tänavu I dekaad 1,5°, 1930. a 1,7°) ning 1925. aastal keskpaik (II dekaad nüüd 1,1°, aastal 1925 isegi 0,2 pügalat soojem).

Alates aastast 1866, mil Tartus korrapärasteid ilmavaatlusi alustati, pole veel jaanuaris mõõdetud sellist sademete kogust nagu tänavu – 86 mm, sellest enamik vihmana. Esimesel kümmepäevakul sadas koguni 55 mm ehk viis korda normist enam!

Kui kuu lõpul meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis ilmast kokkuvõtteid tehti, selgus, et näarikuul oli sademeid tulnud üle kahe korra keskmisest enam – 78 mm (Türil 96, Viljandis ja Tartus 86 mm). Jõed kippusid juba südatalvel sängidest välja tõusma.

Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks arvatati väga kõrge näit –1° (norm –6,3°). Plusskraadid domineerisid saartel, külmem oli Pandive-

re kõrgustikul (Väike-Maarjas –2,1°). Kuu lõpul märgiti isegi paar pakaselist ööd – Võrus mõõdeti 30. kuupäeval 24,3 miinuspügalat.

Lumi, mis vahepeal ära sulas, kattis kuu lõpul pea kogu maad 4–15 sentimeetri paksuse kihina. Örn lootus Tartu maratoni pidamiseks jäi püsima.

Oli veel üks torm, mis tabas kogu meie planeeti, jäi aga enamikul kahe silma vahele: 18.–20. jaanuarini möllas atmosfääris tavapärasest tugevam magnetorm. Kui neid pilvi ees poleks olnud, oleksime nautinud virmaliste vehkle-miskunsti.

Ilmast mujal ja muiste

Tsunamist räsitud maad said paar korda kaela paduvihma, nii Sri Lanka kui Sumatra. Malaisias sadas 6 tunniga 139 mm, meie paari suvekuu ports! Indoneesia saart eestipärase nimega Sulawesi, täpselt Palu maakohta tabas 6,2magnituudine maavärin.

Tugevaid torme esines paljudes maades, nagu Austria, Saudi Araabia, Austraalia,

USA. Boston sai lumesaju kuu ueks rekordiks 107 cm.

Keegi nutikas ärimees müüs kaussi Kristuse kehalt kogutud lumega, hinnaks 250 000 dollarit. Selgituseks: Mehhi-ko lahe ääres on linn Corpus Christi, kus polevat kunagi varem lund sadanud.

Näarikuu 1905 oli Tartus jahe (–8,4°) ja niiske (56 mm).

Postimehele anti teada: Väike-Maarjast. Siinsele rahvale on viimasel ajal metskit-sed lausa nuhtluseks. Karjade kaupa käivad nad heinakuh-jade kallal.

Narvast. Kasvavale noore-soole on jalgraudadega liugu-mine vabal ajal väga tarvilik. Avara liuplatsi asutamiseks on linnas kohtasid küllalt.

Selle talve ilmad on õige heitlikud: elavhõbe kraadi-klaasis tõuseb ja vajub ruttu. Saanitee on aga nii tore, ammu enam sarnast ei ole olnud.

AIN KALLIS